

JAK NEBÝT PLÝTVÁKEM CESTOVATELEM A PLÝTVÁKEM DOMÁCÍM

AUTOR

Recyklohraní, o.p.s., Ing. Jana Čechová, Ing. Hana Jarešová

ZÁMĚR

Děti získají informace o tom, jak bychom se měli v dopravě, při cestování a v rámci svých domácností chovat udržitelným způsobem, abychom zbytečně neplýtvali věcmi, elektřinou a vodou.

CÍLOVÁ VĚKOVÁ SKUPINA

Předškoláci v MŠ + 1. ročník ZŠ – věk 5 až 7 let

KLÍČOVÉ CÍLE

1. Děti se seznámí s tím, jaké máme dopravní prostředky a proč je nejlepší chodit pěšky.
2. Děti se hravou formou seznámí s tím, co můžeme dělat, abychom doma zbytečně neplýtvali.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Děti naslouchají pedagogovi, spolužákům, spolupracují ve skupině, účastní se kreativních a pohybových aktivit a zapojují se do diskuze. Seznamují se s problematikou plýtvání v dopravě a domácnosti. S pedagogem hledají řešení, jak plýtvání předcházet.

KLÍČOVÉ POJMY

Auto, autobus, vlak, chůze, kolo, elektřina, teplo, voda.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

V metodické příručce pro pedagogy s názvem EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě.
Ke stažení na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>.

DOBA TRVÁNÍ

90 minut – 2 vyučovací hodiny. Pozn.: Možno realizovat najednou v rámci projektového dne, nebo postupně v hodinách. Podle zvážení pedagoga je možné rozvíjet téma doplňkovými aktivitami. Časová dotace je pouze orientační, záleží na pedagogovi, jak danou aktivitu rozvine.

MÍSTO

Třída nebo zahrada MŠ či ZŠ

POMŮCKY

Pomůcky jsou uvedeny u jednotlivých aktivit

POPIS PROGRAMU VČETNĚ METOD PRÁCE

Děti pracují ve skupinkách, nebo jako celá třída. Spolu s pedagogem využívají pracovní listy a další přílohy k jednotlivým aktivitám.

AKTIVITA – ÚVODNÍ AKTIVITA: PĚŠKY, NA KOLE, AUTOBUSEM NEBO AUTEM

Cíle aktivity: Děti se seznámí s tím, jaké dopravní prostředky můžeme využívat. Uvědomí si jejich výhody a nevýhody.

Časová dotace: 15 minut

Metoda: povídání

Pomůcky: Příloha č. 1 ke scénáři 4 pro MŠ: Pěšky, na kole, autobusem nebo autem

Postup: K této aktivitě pedagog využije Přílohu č. 1 ke scénáři 4 pro MŠ: Pěšky, na kole, autobusem nebo autem. Jsou zde obrázky dopravních prostředků. V rámci přípravy si je pedagog rozstříhá na kartičky. Na začátku aktivity dětem řekne, že dnes si budou povídat o dopravě a cestování a také například o autech, autobusech nebo vlacích. Pak na zem či na stůl rozloží kartičky a vyzve děti, aby si z nich vždy jednu vybraly a řekly, co na ní je. V diskusi je může podpořit otázkami (viz níže). Slovně je navádí k tomu, aby jmenovaly, jaké jsou výhody a nevýhody jednotlivých dopravních prostředků.

- *Co je a není dobré na chození pěšky nebo běhání? Možné odpovědi: je to zdravé, užíváme si sluníčka, hýbeme se, nestojí to žádné peníze, nevypouštíme do vzduchu nic špatného. Ale je to pomalé – pěšky nedojdeme moc daleko.*
- *Co je a není dobré na jízdě autem? Možné odpovědi: auta jsou rychlá, pohodlná a dovezou nás, kam potřebujeme. Ale z výfuku auta vypouštějí látky, které nejsou zdravé pro nás ani pro rostliny a živočichy. Když jezdíme autem, často stojíme v koloně. Možná už děti viděly, jak se tatínek nebo maminka při jízdě autem rozčilují a to také není zdravé. Kvůli autům jsou všude silnice, a to i v místech, kde dříve býval les, louka nebo park.*
- *Co je a není dobré na jízdě autobusem? Možné odpovědi: autobusy jsou také rychlé a pohodlné jako auta, ale musíme hlídat čas, aby nám neujely. Vejde se do nich víc lidí, a to je lepší, protože pak nemusí jezdit tolik aut.*
- *Co je a není dobré na jízdě vlakem? Možné odpovědi: vlaky jsou také rychlé a pohodlné. I u nich musíme hlídat čas. Výhodou je, že jezdí po kolejích a nedostávají se do kolon na silnicích.*
- *Co je a není dobré na létání letadlem? Možné odpovědi: letadla jsou velmi rychlá a dovezou nás, kam potřebujeme, ale vypouštějí do ovzduší úplně nejvíce škodlivých látek.*

Podnětné informace k této problematice najde pedagog v metodické příručce EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě, k dispozici na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>.

Dobré je děti rozpovídat, aby vyprávěly o tom, zda už někdy jely vlakem, autobusem nebo letadlem. Co je na tom bavilo a nebavilo. Zda jezdí na kole, koloběžce nebo kolečkových bruslích.

AKTIVITA – POHYBOVÁ HRA: KOLIK SE NÁS VEJDE

Cíle aktivity: Prostřednictvím pohybové hry si děti snáze představí, kolik lidí se vejde do jednotlivých dopravních prostředků. Pedagog je směřuje k tomu, aby si uvědomily, že lepší je, když se v jednom dopravním prostředku veze víc lidí. Má to menší negativní dopad na přírodu – do ovzduší se vypustí méně škodlivých látek.

Časová dotace: 20 minut

Metoda: pohybová hra

Pomůcky: polštářky, podsedačky (cokoliv podobného, co je ve vybavení školky)

Postup: Pedagog si s dětmi povídá o tom, kolik lidí se vejde do auta, na motorku, do autobusu, letadla nebo do vlaku. Pak s dětmi připraví několik stanišť, která budou představovat dopravní prostředky. V každém dopravním prostředku naskládají tolik podsedaček, kolik je v něm míst k sezení. U auta 5 podsedaček, u motorky 2, u autobusu může být 10 a více, u vlaku o něco víc než u autobusu. Místo podsedaček mohou využít například polštářky, papíry atp. Stanoviště si mohou vylepšit tím, že z lepenky (např. papírová malířská páska) vytvoří obrys dopravního prostředku (ale není to nezbytné).

Při pohybové hře mají děti za úkol postupně vystřídat všechny prostředky. Uvědomí si, že do auta se jich vejde jen malý počet – jen několik z nich, ale do autobusu už větší část třídy a do vlaku všichni. Pedagog jim připomíná, že pokud budeme dávat přednost autobusům a vlakům před jízdou autem, nebudou tak přeplněné silnice a také do vzduchu se nedostane tolik škodlivin.

AKTIVITA – KREATIVITA: STAVÍME MĚSTO

Cíle aktivity: Děti si vytvoří město, ve kterém by se jim hezky žilo.

Časová dotace: 30 minut a více (lze realizovat jako projektovou aktivitu)

Metoda: tvoření, spolupráce

Pomůcky: stavebnice, kostky, čisté kelímky od jogurtů, ruličky od toaletního papíru atp.

Postup: Děti zapojí svou kreativitu a z dostupných komponentů postaví město, ve kterém by rády žily. Stavět mohou z dílků stavebnice, kostek, ale mohou využít i čisté kelímky od jogurtů, krabičky od čaje, ruličky od papíru. Ideální je, když všechny tyto komponenty zkombinují. Výběr je na uvážení pedagoga. Jejich město bude obsahovat i silnice, protože bez dopravních prostředků se ve městě neobejdeme, ale děti by měly město plánovat tak, aby zde byla rovněž dětská hřiště, zeleň, voda (např. pítka a fontánky) nebo parčíky. Neobejdeme se také bez domů (budov). Než se děti pustí do stavění, pedagog si s nimi povídá o tom, co by chtěly stavět – společně skládají hlavní myšlenky a budoucí prvky projektu. Pak se mohou pustit do stavění. Pedagog je povzbuzuje ke spolupráci. Je také vhodné, aby si děti práci rozdělily a ve skupinkách skládaly dílčí části.

Děti si při této aktivitě hrají, tvoří a spolupracují. Podprahově mohou vnímat to, že dopravní prostředky jsou prospěšné a neobejdeme se bez nich, ale když je jich moc, zhoršují naše podmínky pro zdravý život.

AKTIVITA – DESKOVÁ HRA: ČLOVĚČE, NEPLÝTVEJ!

Cíle aktivity: Děti si připomenou, že je správné doma neplýtvat jídlem, vodou, elektřinou, předcházet vzniku odpadů a zodpovědně třídit odpad.

Časová dotace: 25 minut

Metoda: hra

Pomůcky: Přílohy č. 2 A, B ke scénáři 4 pro MŠ: Člověče, neplýtvej!, hrací kostka, figurky

Postup: Na začátku aktivity si pedagog s dětmi povídá o tom, jak bychom se měli správně chovat doma a ve škole, abychom zbytečně neplýtvali. Při diskusi je povzbuzuje a směřuje, aby se zamysleli nad plýtváním jídlem, věcmi, elektřinou a vodou. Po tomto připomenutí si s dětmi zahraje deskovou hru. Hrací pole je přílohou č. 2 A ke scénáři 4 pro MŠ: Člověče, neplýtvej!. Děti při hře hází kostkou a postupují po polích. Mezi herními poli jsou vložena červená a zelená pole. Pokud dítě vstoupí po hodu kostkou na zelené pole, vybere si zelenou kartu a s pomocí pedagoga postupuje dle instrukcí na kartě. Stejně je to v případě červeného pole. Vyhrává hráč, který se jako první dostane do domečku. Červené a zelené karty jsou připraveny v příloze č. 2 B.

V závěrečné reflexi pedagog dětem připomene důležitost neplýtvání doma a ve škole. Může se ještě dotázat, zdali děti neznají ještě další pozitivní příklady odpovědné spotřeby.

DOPLŇKOVÁ AKTIVITA

AKTIVITA – PARTICIPACE: SPOLEČNÁ EKO PARTY

Cíle aktivity: V mateřské škole se pedagogové snaží dětem hravou formou vysvětlovat principy odpovědné spotřeby. Společné EKO party využijí k tomu, že mezi rodiči udělají propagaci, jaké aktivity a proč ve škole dělají. Akce může být rovněž vhodnou cestou k posílení vztahů mezi pedagogy, školou a rodiči.

Časová dotace: projektová aktivita

Metoda: organizace akce, spolupráce, posilování vztahů

Pomůcky: viz níže v postupu

Postup: Pedagog přizve děti k tomu, aby společně vymysleli akci (party), na kterou pozvou rodiče a představí jim, co ve škole dělají a co se naučily, aby snížily plýtvání vodou, elektřinou nebo jídlem. Společně s dětmi připraví plakátky na akci, které vyvěsí ve škole, a pro rodiče připraví pozvánky. Pedagog by měl také cíleně oslovit rodiče, aby mu s přípravou party pomohli. Party má jedno důležité kritérium, a tím je, že musí být ekologická – tedy šetrná k životnímu prostředí. Což znamená, že by při ní neměly být používány jednorázové obaly, talířky a kelímky, ani girlandy nebo nezdravé jídlo. Naopak rodiče velmi pomohou, pokud zajistí zdravé občerstvení, ideálně od lokálních producentů nebo které doma vypěstují (zeleninu, ovoce), uvaří nebo upečou. Děti jim mohou s přípravami pomáhat. Rodiče by se mohli zapojit do vymýšlení a organizace programu, např. zajistí setkání na dopravním hřišti, setkání se zajímavou osobností, návštěvu ekologické farmy, závody tříček nebo připraví pro děti upcyklační kreativní dílničky. Nápadům se meze nekladou. EKO party je pro pedagoga příležitostí, jak rodičům osvětlit, proč se s dětmi takto aktivně věnuje odpovědné spotřebě, požádat je o podporu a větší zapojení v rodinách. Zároveň je to funkční cesta, jak posílit neformální vztahy a aktivizovat rodiče pro spolupráci.

ZPŮSOB ZHODNOCENÍ LEKCE

Ústní shrnutí lekce – zopakování pojmů a zamyšlení se nad problematikou. Děti si v průběhu hodiny dělají poznámky z jednotlivých aktivit. Na závěr dá učitel dětem několik otázek. Například: Jaká doprava je z hlediska zdraví nejvhodnější? Kolik lidí se vejde do auta a do autobusu? Máte nápady, jak snížit spotřebu vody a elektřiny u vás doma?

PODKLADY PRO JEDNOTLIVÉ AKTIVITY A ZDROJE

Metodická příručka pro pedagogy EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě (2024). Rovněž lze využít metodickou příručku a výukové scénáře EKOABECEDA aneb Umíme žít bez odpadů? (2017). Vše ke stažení na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>. Další podnětné informace najdete ve videích z cyklu EKOABECEDA pro klima a v dalších videích od Recyklohraní. K dispozici jsou na www.recyklohrani.cz nebo na kanálu YouTube.com.

Tento scénář je přílohou výukové lektorské příručky pro učitele s názvem EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě, kterou vytvořilo Recyklohraní, o.p.s., v rámci projektu Ekoučitel pro vzdělávání pedagogů, který je spolufinancován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí. V elektronické podobě jsou lektorská příručka i všechny scénáře dle věkových kategorií žáků a studentů dostupné na www.recyklohrani.cz.